

Gazdasági tendenciák és jogi kihívások a 21. században, 4.

Készült a Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kara
Üzleti Jogi Intézetében.

Intézetvezető:
Gellén Klára
egyetemi tanár

Gazdasági tendenciák és jogi kihívások a 21. században, 4.

*Szerkesztette:
Gellén Klára*

Iurisperitus Kiadó
Szeged, 2023

Lectiones Iuridicae

Sorozatszerkesztő:

Balogh Elemér
egyetemi tanár

© <i>Árvai Gergő, 2023</i>	© <i>Krajnyák Enikő, 2023</i>
© <i>Farkas-Csamangó Erika, 2023</i>	© <i>Molnár Szabolcs, 2023</i>
© <i>Gellén Klára, 2023</i>	© <i>Németh Gabriella, 2023</i>
© <i>Hegyes Péter István, 2023</i>	© <i>Schiller-Dobrovitz Alexandra, 2023</i>
© <i>Herczeg Ágnes, 2023</i>	© <i>Tengölics Zsófia Márta, 2023</i>
© <i>Kamplér Béla, 2023</i>	© <i>Varga Dóra, 2023</i>

Műszaki szerkesztő:

Kovács Ildikó

Felelős kiadó:

Görög Márta dékán, a Pólay Elemér Alapítvány kuratóriumának elnöke

Készült az Innovariant Kft.-ben

Felelős vezető: Drágán György

ISSN 2062-5588

ISBN 978-615-6268-42-6

TARTALOM

GELLÉN KLÁRA: Előszó.	7
ÁRVAI GERGŐ: A magyar földtulajdoni viszonyok rendezésének szükségessége egy versenyképesebb agráriumért.	9
FARKAS-CSAMANGÓ ERIKA: Gyártói felelősség kiterjesztése a hulladék-gazdálkodásban	27
HEGYES PÉTER ISTVÁN: Az „élelmiszer” jogi fogalma és egyes elhatárolási kérdései. . .	35
HERCZEG ÁGNES: Technológiai kihívások a közbeszerzések területén.	49
KAMPLER BÉLA: Alanyi ÁFA-mentességet választók az ÁFA rendszerében	55
KRAJNYÁK ENIKŐ: A magyar és a norvég alkotmány környezetvédelmi rendelkezéseinek összehasonlítása a két ország alkotmánybírósági gyakorlatának tükrében	77
MOLNÁR SZABOLCS: Történelem energiaszemléletben	89
NÉMETH GABRIELLA: Az okiratfordítás magánjogi és közjogi dimenziói: fordítási és hitelesítési problematika aggályos okiratok és elektronikus iratok esetében.	105
SCHILLER-DOBROVITZ ALEXANDRA: A mező- és erdőgazdasági hasznosítású földekre gyakorolható elővásárlási jog, mint a szerződési szabadságot korlátozó jogintézmény	129
SZUROVECZ ZOLTÁN: Van-e emberi jogunk a csendhez? – Zajvédelmi tárgyú ügyek az emberi jogok európai bírósága előtt.	137
TENGÖLICS ZSÓFIA MÁRTA: A termelői támogatások versenyképességi vetülete különös tekintettel a fiatal termelői támogatási rendszerre	149
VARGA DÓRA: A települési adó az önkormányzati adóztatás rendszerében	157

NÉMETH Gabriella, PhD
tudományos főmunkatárs, SZTE ÁJTK Üzleti Jogi Intézet

AZ OKIRATFORDÍTÁS MAGÁNJOGI ÉS KÖZJOGI DIMENZIÓI: FORDÍTÁSI ÉS HITELESÍTÉSI PROBLEMATIKA AGGÁLYOS OKIRATOK ÉS ELEKTRONIKUS IRATOK ESETÉBEN¹

A szakfordításra és a hiteles fordításra vonatkozó jogszabályok az aggályos iratok hitelesítése tekintetében hiányosak. Az állami fordítóiroda felelős az okiratfordítások hitelesítéséért. A szövegbe nem illő terminushasználat, a forrásnyelvre nem jellemző kétséges szöveg megoldások, vagy más okból aggályos iratok lefordítása, azaz a jogellenes vagy hibás tartalom nyelvi közvetítése nem lehet tárgya sem a közfeladatellátásnak, sem a vállalkozói szerződésnek, sem az okirati bizonyításnak. A hiteles fordítások közbizalmat élveznek, ezért csak olyan papír alapú vagy elektronikus iratok hiteles fordítása készíthető el az okirati bizonyítás céljából, melyek valódisága a fordítási munkafolyamatban sem kérdőjelezhető meg.

Az okiratfordítások jelentősége nemcsak a magánjogi viszonyokban, hanem a bírósági és közigazgatási eljárásokban is nő. Fordítási és hitelesítési problematika aggályos okiratok esetében merülhet fel, leginkább a bizonyítási eljárásban történő benyújtás előtt, miközben az elektronikus iratok is új kihívások elé állítják a magánjogi és közjogi viszonyok érintettjeit. A globalizáció és a nemzetállamok valamely politikai vagy gazdasági közösségi tagságra is építő stratégiái gyakran felvetik a többnyelvűség és a nyelvi közvetítés kérdését. A nyelvi akadályok leküzdése az adott közösség részére nemcsak üzleti előnyt hordozhat, hanem az anyanyelvhasználat jogának általános érvényesülését is biztosítja a tisztességes eljárásokban. Ugyanakkor számos jogalkotási és jogalkalmazási kérdés is felvetődik a többnyelvűség kapcsán.² Az eljárás tisztessége az Emberi Jogok Európai Egyezményének az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt talán leggyakrabban hivatkozott rendelkezése (6. cikk), amely a tisztességes tárgyaláshoz való jogot határozza meg a bírósági eljárásban.³

¹ A tanulmány az ELTE és az OFFI közös szervezésében, az Okiratfordítás és jogi fordítás a 21. században című téma köré 2022. március 24-25-én megrendezett XXIV. Fordítástudományi Konferencián a szerző előadásában elhangzott „Az aggályosnak tűnő okiratok fordításának szaknyelvi, teljesítési és hitelesítési kockázatai” című plenáris előadás szerkesztett, bővített és aktualizált változata.

² HETTINGER Sándor: *A többnyelvűség gyakorlati megvalósulása az Európai Unió jogalkotásában és jogalkalmazásában*. Comparative Law Working Papers, 2019/1. pp. 1–2., 5. Pl. az ún. közvetítő nyelvek használata (a magyar nyelv esetében az EU-ban a spanyol), vagy hogy egy többnyelvű norma annál jobb minőségű lehet, minél korábban kerül a többnyelvűség fázisába, vagy a diszkrimináció tilalmának kérdése, illetve a nem egyértelmű jogi normaszöveg elkerülésére való törekvés megvalósulása stb. Maga az EU is vizsgálja, hogy a technológiák vajon milyen szerepet játszhatnak az európai többnyelvűségben. Lásd <https://www.lr-coordination.eu/hu/node/442?lang=hu> (2023.01.10.).

³ VARGA Zs. András: *A tisztességes eljáráshoz való jog bírósági aspektusból*. Kúriai Döntések, 2022/4., illetve Magyarország Alaptörvénye (2011) XXIV. cikk (1) bekezdése önálló jogként deklarálja a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot.

Ez jogosultságot jelent polgári jogi jogok és kötelezettségek és az érintett számára az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően a független és pártatlan bíróság által tisztességesen, nyilvánosan és észszerű időn belül meghozott határozatra. Az Egyezmény közvetetten kihat a közigazgatási eljárásra is.⁴ A büntetőeljárás során az igénybe vehető tolmácsolás és a lényeges iratok fordításához való jog kérdésében közös minimumszabályok előírják, hogy a nyelvi közvetítés minőségének elégségesnek kell lennie a tisztességes eljárás garantálásához, különösen annak biztosításával, hogy a gyanúsítottak vagy a vádlottak megismerhessék az ellenük indított ügyet, és képesek legyenek gyakorolni védelemhez való jogukat.⁵ Nemzetközi normák vonatkoznak az eljárásban felhasználható közokiratok hitelességére is, melyek kötelezhetik a tagállamokat olyan közokirat kiállítására, amely a nemzeti joguk alapján nem létezik. Mindeközben annak kérdése, hogy egy okmány joghatását elismerik-e más uniós országok azon tagállam nemzeti jogának hatáskörében marad, ahol a dokumentumot benyújtják, illetve felhasználják.⁶ A digitalizáció és a globalizáció együttes következményeként az államok törekednek a nyelvi akadályok kiküszöbölésére és ezáltal a közokiratoknak az egyes államok közötti forgalmának további megkönnyítésére is. Az uniós intézmények valamennyi hivatalos nyelvén többnyelvű formanyomtatványokat hoznak létre többek közt a születésre, halálesetre, házasságkötésre, családi állapotra, a lakóhelyre és/vagy szokásos tartózkodási helyre, valamint a büntetlen előéletre vonatkozó közokiratok tekintetében.⁷ A formanyomtatványok (nyelvi sablonok) rendeltetése az, hogy megkönnyítsék vagy elkerülhetővé tegyék azoknak a közokiratoknak a fordítását, amelyekhez csatolják őket, miközben a sablon maga nem továbbítható önálló okiratként a tagállamok között. Annak végső eldöntése, hogy a többnyelvű formanyomtatványban foglalt információ elegendő-e a közokirat feldolgozásához, annak a nemzeti hatóságnak a feladata, amelynél a közokiratot bemutatják.⁸

A polgári, büntető és közigazgatási – bírósági és hatósági – eljárásokban (a jelen tanulmányban: igazságügyi eljárások) a bizonyítás körében számos okirat benyújtásra kerül és az okirati bizonyítás jelentősége nem csökken. Az okiratokkal kapcsolatos szabályokat – hasonlóan az európai polgári eljárásjog szabályaihoz – alacsony harmonizációs szint jellemzi, és a definícióalkotási, elhatárolási kérdések nagyrészt egy okirat közokirattá minősítése kapcsán jelentkeznek.⁹

A tanulmányban a szerző bemutatja az az okiratfordítás általános szabályait, az okiratok fordításának szabályozási hiányosságait, és az okirat fogalmának definíciós kísérleteit. Az aggályos okirattal való bizonyítás perjogi kockázatai mellett kitér annak lefordításának

⁴ VARGA, 2022.

⁵ 64/2010 EU irányelv 2.cikk (8) és 3.cikk (9). Ugyanakkor nem áll fenn követelmény a lényeges iratok azon részeinek lefordítására vonatkozóan, amelyek nem relevánsak annak szempontjából, hogy a gyanúsítottak vagy a vádlottak megismerjék az ellenük indított ügyet. 3.cikk (4).

⁶ Pl. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/1191 RENDELETE (2016. július 6.) egyes közokiratoknak az Európai Unión belüli bemutatására vonatkozó előírások egyszerűsítése révén a polgárok szabad mozgásának előmozdításáról és az 1024/2012/EU rendelet módosításáról (2) és (7). Valamennyi tagállam részes fele a külföldön felhasználásra kerülő közokiratok diplomáciai vagy konzuli hitelesítésének (felülhitelesítésének) mellőzéséről szóló, 1961. október 5-i Hágai Egyezménynek („Apostille-egyezmény”), amely egyszerűsített rendszert vezetett be az egyezmény szerződő államai által kiállított közokiratok forgalmára vonatkozóan.

⁷ 2016/1191 EU rendelet 1.cikk (2) bekezdés.

⁸ 2016/1191 EU rendelet (22–24).

⁹ HARSÁGI Viktória: *A határon átvélő okiratforgalom magyar szemzőgből*. Közjegyzők Közlönye, 2007/12. pp. 3–11.

jogi szaknyelvi és hitelesítési kihívásaira is, az állami fordítóiroda tapasztalatainak bemutatásával. Az aggályos okiratok fordításának olyan ügyviteli, illetve teljesítési kockázatai is vannak, melyek az általános fordítóirodai ügyvitelben és továbbképzésekkel jól kezelhetőek. A tanulmány függeléke terminológiai segédletként eligazítást igyekszik nyújtani a gyakorlat számára.

1. Bizonyítás papíralapú és elektronikus okirattal

Okirati bizonyíték lehet a bírósági eljárásban minden olyan irat, amelyet valamilyen nyilatkozat megtételéről, valamely adat vagy tény fennállásáról, illetőleg esemény megtörténtéről, annak módjáról állítottak ki. A hiteles és valódi okirati bizonyíték nagy biztonsággal alátámasztja az abban foglalt körülményeket, és így nagyban hozzájárul az ítéleti bizonyosság kialakulásához.¹⁰ Az okirat, mint bizonyítási eszköz a kontinentális jogokban jelentős szerephez jut, ezért a bírósági eljárásban történő felhasználás során a valódiság vizsgálatának nagy jelentősége van.¹¹ Az idegen nyelvű okiratokat a magyar nyelven folyó igazságügyi eljárásokban azok egyszerű vagy hiteles fordításában kell benyújtani. Az igazságügyi eljárásokban felhasználható fordításokra vonatkozóan a polgári perrendtartás, az általános közigazgatási eljárásról szóló törvény, a közigazgatási perrendtartás és a büntetőeljárásról szóló törvény közvetlen, illetve utaló rendelkezései irányadóak. Magyarországon a polgári bírósági eljárás nyelve a magyar (2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról (Pp.) 113. § (1–2) bek.). Az okiratok fordítása az eljárásokban akkor szükséges, ha a bizonyítás során a felek valamely tényt, körülményt hivatalos dokumentummal kívánnak bizonyítani, és az okirat nyelve eltér az eljárás nyelvétől. A büntetőeljárásban a bizonyítás eszközei körébe tartozik többek között az irat és az okirat is (2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (Be.) 165. §). A közigazgatási nemperes eljárásban, ha a törvény másként nem rendelkezik, kizárólag okirati bizonyításnak van helye (2017. évi I. törvény a közigazgatási perrendtartásról (Kp) 151. § (3) bek.). A 2004. óta hatályos német közigazgatási perrendtartásról szóló törvény szerint is – mivel az eljárás hivatalos nyelve a német – indokolt esetben kérhető hiteles fordítás, illetve nyilvánosan kijelölt vagy hites tolmács, fordító által készített fordítás.¹²

Egyes okiratoknak nincsen hagyományos, papír alapú változata, hanem az okmány elektronikus formátumban készül el, és kizárólag ebben a formátumban hiteles. Ha a digitális

¹⁰ *Összefoglaló vélemény. Az ítéleti bizonyosság elméleti és gyakorlati kérdései.* Kúria Büntető-Közigazgatási-Munkaügyi és Polgári Kollégiumai Joggyakorlat-Elemző Csoportj, Budapest, 2017. p. 101. https://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefogl_velemeny_tetei_bizonyosság.pdf (2023.01.10.).

¹¹ HARSÁGI 2007. pp. 3–11.

¹² *Verwaltungsverfahrensgesetz (VwVfG) 23. §. „(1) Die Amtssprache ist deutsch. (2) Werden bei einer Behörde in einer fremden Sprache Anträge gestellt oder Eingaben, Belege, Urkunden oder sonstige Dokumente vorgelegt, soll die Behörde unverzüglich die Vorlage einer Übersetzung verlangen. In begründeten Fällen kann die Vorlage einer beglaubigten oder von einem öffentlich bestellten oder beeidigten Dolmetscher oder Übersetzer angefertigten Übersetzung verlangt werden. Wird die verlangte Übersetzung nicht unverzüglich vorgelegt, so kann die Behörde auf Kosten des Beteiligten selbst eine Übersetzung beschaffen. Hat die Behörde Dolmetscher oder Übersetzer herangezogen, erhalten diese in entsprechender Anwendung des Justizvergütungs- und -entschädigungsgesetzes eine Vergütung.*” Németországban nincsen állami fordítóiroda, hanem a bírósági és hatósági eljáráshoz a hivatalos fordítást és tolmácsolást névjegyzékbe bejegyzett bírósági tolmácsok és fordítók végzik.

okmány kinyomtatásra kerül, elveszítheti hitelességét, amennyiben a hiteles elektronikus iratról az elektronikus irat kinyomtatásával és záradékolásával nem a kiállító vagy annak jogutódja állítja elő a hiteles papír alapú kiadmányt.¹³ Az elektronikus ügyintézését biztosító szervek a feladat- és hatáskörükbe tartozó ügy, valamint a jogszabály alapján biztosítandó szolgáltatásaik igénybeviteléhez szükséges ügyeknek az ügyfelekkel történő elektronikus intézését külön jogszabályban meghatározottak szerint kötelesek biztosítani.¹⁴ Amennyiben egy okirat aggályosnak tűnik, netán hamisnak bizonyul, az bizonyítási és szaknyelvi kihívásokat, végső soron pedig hitelességi problémát okozhat az eljárásban, és megdöntheti az ítéleti bizonyosságot. A hamis okirat felhasználása közérdekből tilos.¹⁵ Egy aggályos okiratról ugyanakkor még nem bizonyosodott be kétséget kizáróan, hogy az hamis. Ennek ellenére az igazságügyi eljárásokban nemcsak a hamis, hanem az úgynevezett aggályos okiratok bizonyítékként történő felhasználása sem kívánatos.¹⁶

A hamis magánokirat felhasználása esetében közvetlen értelemben vett sértetről nem lehet beszélni, ahogyan az aggályos irat esetében sem. Az okirathamisítás bűncselekmény, védett jogi tárgya a közbizalom, a magánokiratok bizonyító erejébe vetett bizalom.¹⁷ A gazdasági élet egyensúlya, a polgárok ügyleti biztonsága az okiratok valóságába vetett bizalomra támaszkodik. A hamis magánokirat felhasználása az ügyleti forgalomnak, a magánokiratok bizonyító erejére támaszkodó biztonságához fűződő társadalmi érdeket sérti. A 19. századi perjogban aggályos okiratnak minősült a perben bizonyítékként használni kívánt olyan okirat, melynek valóságát az ellenfél kétségbe vonja vagy amelyeknek meghamisítását állítja és „az aggályosoknak nyilvánított eredeti okiratok lepecsételve a percsomóhoz csatolandók”.¹⁸ Az a kérdés, hogy vajon az aggályos okirat képez-e bizonyítékot vagy nem, a bizonyítékok szabad mérlegelésének köréhez tartozik,¹⁹ ugyanakkor a lefordítás nélkül egy idegennyelvű irat a magyar nyelvű eljárásban nem tud eredeti formájában megjelenni, ezért a fordításhitelesítéssel már előzetesen is felmerül az aggályosság kérdése.²⁰ Az aggályos okirat definíciója vagy jellemzői nem találhatók meg hatályos magyar jogi normában, de azok felhasználása ma is a bizonyítás egyes kérdéseit érintheti, mivel egyes okiratok hitelesítésének problematikája leginkább aggályos okiratok esetében merülhet fel,

¹³ 2015. évi CCXXII. törvény az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól 102. § (1) bekezdés.

¹⁴ 2015. évi CCXXII. törvény 2. §

¹⁵ Okirathamisítás korábban a csalásnak egyik minősített esete volt, de annak jogtárgya napjainkban már nemcsak a vagyonban, hanem inkább a közérdekekben áll. Ez a közérdek az okiratokhoz, mint bizonyítási eszközökhöz fűződik. vö. *A Pallas nagy lexikona. Az összes ismeretek enciklopédiája. Nemes ág – pillér.* Pallas, Budapest, 1896. Okirathamisítás (falsum).

¹⁶ Az aggályos irat terminusát az igazságügyi eljárásokhoz elkészítendő hivatalos fordítások (hiteles fordítás) közfeladati letétmenyese, az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt (OFFI) gyakorlata alapján használja a szerző. Az OFFI hatályos Hitelesítési szabályzata alapján az aggályos okiratról ügyfél által kért fordításhitelesítést meg kell tagadni.

¹⁷ 36. BK vélemény.

¹⁸ MÁRKUS Dezső (szerk.): *Magyar Jogi Lexikon. I. köt.* Pallas, Budapest, 1898. p. 123. amely hivatkozza az 1868:LIV. és 1893:XVIII. t.sz.-t.

¹⁹ A lényeges kellékek hiánya az okirat érvénytelenségét vonja maga után, és a külső hiányok felett a perben a bíró saját belátása szerint határozhat. Vö. ÖKRÖSS Bálint: *Magyar polgári törvénykezési rendtartás.* Pfeifer Ferdinánd, Pest, 1870. p. 240.

²⁰ *Aggályos okirat bizonyítási ereje felülvizsgálat tárgyát nem képezi.* Támadható. (A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék fellebbezési tanácsa ítélete, 1895 okt. 12. E. 293. sz. a.). Jogtudományi Közlöny, 1895/48. p. 382.

a bizonyítási eljárásban vagy oda történő benyújtás előtt.²¹ A helyzetet nehezíti, hogy az okirat fordítását és a célnyelvi fordítás hitelesítését olyan szereplő – a nyelvi közvetítő – végzi el, aki közvetlenül nem vesz részt a bizonyítási eljárásban és ismerete sincsen a per vagy egyéb eljárás részleteiről.²²

Az okiratfordításnak egyrészt az anyanyelvhasználat joga érvényesülése, másrészt az okirati bizonyítás, valamint a tisztességes eljárás körében lehet jelentősége, az ítéleti bizonyosság támogatása szempontjából.

Az okiratfordítási kihívások a magánjog és közjog dimenziójában egyaránt felmerülnek. Az okiratoknak és azok fordításának magánjogi felhasználása nemcsak a fordításra irányuló vállalkozási szerződés teljesítése körében valósulhat meg, hanem a magáncélú iratfelhasználás mellett az aggályos „hivatalos” iratok (rosszhiszemű?) felhasználása bármely bizonyítási eljárásban megvalósulhat. A hamis vagy aggályos iratok szükségtelen felhasználása nemcsak a tisztességes eljárás sérelmét jelentheti a döntéshozatal során (hamis vagy kétséges okirati bizonyítéokra épülő bírói ítélet hibája), hanem jogi szaknyelvi és magánjogi teljesítési visszaéléseket, kockázatokat is okozhat. Ezekről később lesz szó.

2. Az okirat definíciója és hiteles fordításának általános szabályai

Okirat az az irat, amely valamilyen tény, adat valóságának, esemény megtörténtének vagy nyilatkozat megtételének bizonyítására készül, és arra alkalmas. Az okiraatra vonatkozó rendelkezések irányadók az okirattól készült kivonatra is (Be. 204. § (3) bek.). Az okirat emberi gondolat tartalomnak a gondolatok kifejezésére szolgáló jelekkel, főként írásjegyek vagy írásjegyekké alakítható jelek útján történő megőrzítése, melynél a hordozó anyag vagy eszköz és a rögzítés módja önmagában nem releváns, de összességében alkalmas a gondolat tartalom tartós megőrzésének és hitelt érdemlő visszaadásának biztosítására.²³ Az irat, illetve okirat célja tehát maga a bizonyítás, a tanúsítás. Egyes okiratok hivatalosan tanúsíthatnak képzettséget, névviselet, tudományos fokozatot stb. A személyi iratok, bizonyítványok fordítását eleve igen bonyolulttá tehetik többek között a nevek, a megfejtethetlen

²¹ Zlinszky Imre a perbeli bizonyításban hamisként feltűnő iratot aggályos iratként említi: „Az engedély megadása esetén az aggályos irat a jegyzősegnél letétetik, s a felek, valamint az államügyész jelenlétében megszemlétetvén, a szemle eredménye felől jegyzőkönyv vétetik fel.” és „A hamissági keresettől az orosz perrend is megkülönbözteti azon esetet, midőn az okirat valóságára vonatkozik kétségbe.” ZLINSZKY Imre: *A bizonyítás elmélete a polgári peres eljárásban, tekintettel a jogfejlődésre és a különböző törvényhozásokra*. Athenaeum Kiadó, Budapest, 1875. p. 398. Vö. még: „Aggályos okirat, az olyan okirat, amelyen törlések, vakarások és más külső hiányok vagy rendellenességek mutatkoznak. A bíróság szabad mérlegeléssel (a Polgári perrendtartás 270. §-a szerint) állapítja meg az A. perbeli bizonyító erejét.” *Uj Idők Lexikona. A-Assisi*. Singer és Wolfner, Budapest, 1936. vagy „Aggályos (okirat), az olyan okirat, amelynek a külseje arra a gyanúra ad okot, hogy az hamis (vagyis egyáltalában nem a rajta feltüntetett kiállítótól származik), vagy hogy meg van hamisítva. Ilyen a beszúrással, vakarásokkal, törlésekkel bíró okirat. Bizonyító erejét a bíróság szabad mérlegeléssel ítéli meg. *Gutenberg Nagy Lexikon. Minden ismeretek tára. 1. köt.* A Nagy Lexikon Kiadóhivatal, Budapest, 1931. p. 489.

²² Kivéve a Pp. 62. §-t, amelynek értelmében, ha a lefordított szöveg helyessége, illetve teljessége tekintetében kétely merül fel, hiteles fordítást kell alkalmazni. Egyes személyállapoti iratok hiteles fordítását a szakfordításról és tolmácsolásról szóló 24/1986 (VI.26.) MT rend. 5. § és 6/A § rendelkezéseiből következően csak az OFFI végezheti el.

²³ HARSÁGI Viktória: *Okirati bizonyítás a modern polgári perben*. HVG-Orac, Budapest, 2005. pp. 44–48.

foglalkozások, a különböző iskolai rendszerekben eltérő érdemjegyek, tudományos fokozatok tartalmi és értékbeli eltérései.²⁴ De az okiratok nem kötődnek szorosan a perhez: azok a jogalanyok mindennapi élet- és gazdasági tevékenysége során keletkeznek, és egy-egy ügyben ezeket kell szakfordítás vagy hiteles fordítás formájában az eljáró szerv részére benyújtani, ha azok kiállítója nem az eljárás nyelvén adta ki az eredeti iratot. Az okiratok fogalmának meghatározása a hazai polgári perjogi irodalomban jelentős különbségeket mutat.²⁵

A Be. szerint a tárgyi bizonyítás eszköze az irat és az okirat is (Be. 165. § e)), ha az a bizonyítandó tény bizonyítására egyébként alkalmas. Megjelenési formája papír alapú vagy elektronikus irat lehet, de a megjelenési formától nem függ az irat bizonyító ereje. A polgári törvénykönyv az okiratok fajtái közül többet is említ, de az okirat definíciójára nem tesz kísérletet.²⁶ Az értelmező szótár szerint okirat a hatóság vagy magánszemély által valaminek bizonyítására, igazolására, valamely tény megállapítására illetve elhatározás, megegyezés, akarat nyilvánítására – meghatározott alakiség szerint – kiállított hivatalos (jellegű) irat.²⁷ Az elektronikus okirat rendelkezik a római-germán jog alapvető elemeivel: az írásos bizonyíték létrehozásához szükséges érthetőséggel és sérthetlenséggel, ugyanakkor az új kommunikációs és információs technológiához való folyamodás önmagában nem kényszerít a papíralapú iratok elvetéséhez.²⁸ A perjogtudományban versengő okiratfogalmak alakultak ki, melyek eltérnek abban a kérdésben, hogy az okiratban többféle jelrendszer vagy csak az írásjelek használhatók (tágabb vagy szűkebb értelemben vett okirat). Az elektronikus okiratok esetében viszont a „jeleket” hordozó „tárgy” hagyományos módon már nem értelmezhető.²⁹ Az informatikai forradalom napjainkra elszakította az okirati tartalmat a hordozó anyagától, és keletkezése (aláírás, aláíráshitelesítés) tekintetében, vagy annak eredeti, másolati stb. jellege tekintetében is a fogalmak újragondolására készíti a jogtudományt.³⁰

²⁴ KARCSAY Sándor: *A jogi fordítás alapkérdései*. Helikon Világirodalmi Figyelő, 1986/1–2. p. 193. idézi LANE, Alexander: *Die Erfordernisse der Urkundenübersetzung*. Lebende Sprachen, 1956/2. pp. 52–54. valamint LANE, Alexander: *Zur Qualität der beglaubigten Übersetzung*. Lebende Sprachen, 1962/4–5. p. 135. és köv.

²⁵ DÖME Attila: Bizonyítás. In: Jakab András – Könczöl Miklós – Menyhárd Attila – Sulyok Gábor (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*. 2019. [64]–[75]. <https://ijoten.hu/szocikk/bizonyitas#block-1097> (2023.01.10.).

²⁶ Alapító vagy létesítő okirat (Ptk. 3:5 §, 3:208 §, 3:391 §, stb.), tulajdonszerzést vagy tulajdonosváltást igazoló okirat (Ptk. 3:221 §), képviseleti meghatalmazást tartalmazó okirat (3:340 § (2) bekezdés), hatósági vagy közjegyzői okirat (4:102 § (1) bekezdés), jogátruházó vagy jogalapító okirat (Ptk 5:168 § (2) bekezdés). Ez a tagolás alapvetően az okirat felhasználási céljára nézve tartalmaz utalást, de emellett egyes okiratok esetében a befoglalás formáját is előírja a magánjogi kódex. [Az alapító vagy létesítő okiratot közokirati vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokirati formában kell előállítani (Ptk. 3:95 § (2) bekezdés).] Pénzkövetelések esetén a végrehajtható okiratok jelentősége is megjelenik (Ptk. 6:50 § (2) bekezdés) illetve az értékpapírt is okiratként kezeli (Ptk. 6:53 § és 6:565 §), ez utóbbi lehet papír alapú vagy jogszabály által meghatározott más formájú okirat. Közhiteles nyilvántartásba tényt, adatot bejegyezni általában valamely okirat vagy bírósági, hatósági határozat alapján lehetséges (cégnylvántartás esetén Ptk. 3:13. §, ingatlan-nyilvántartás esetén Ptk. 5:166 § (3) bekezdés). Ekörben érvényesül az okirati elv, miszerint az ingatlan-nyilvántartásba jog és jogilag jelentős tény bejegyzésére, feljegyzésére és adatok átvezetésére jogszabályban meghatározott okirat, továbbá bírósági vagy hatósági határozat alapján kerülhet sor.

²⁷ BÁRCZI Géza – ORSZÁGH László (szerk.): *A magyar nyelv értelmező szótára*. Akadémiai Kiadó, Budapest, Első kiadás: 1959–1962. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/o-o-4243C/okirat-42818/> (2023.01.10.).

²⁸ ROUZET, Giles: *Az új információs technológiák és a hiteles okirat*. Közjegyzők Közlönye, 2002/12. p. 15.

²⁹ NAGY Adrienn: *A bizonyítás (Az okirat fogalma)*. In: Nagy Adrienn – Wopera Zsuzsa (szerk.) *Polgári eljárásjog*. I. Wolters Kluwer, Budapest, 2021. https://mersh.hu/dokumentum/YOV1745__356 (2023.01.10.).

³⁰ DÖME, 2019.

A büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) egyes fejezetei alkalmazásában egy okirat akár dolognak is minősülhet, ezért a bűncselekmények szabályozása körében dolgoz a vagyoni jogosultságot megtestesítő olyan okiratot is érteni kell, amely a benne tanúsított vagyoni érték vagy jogosultság feletti rendelkezést biztosítja (Btk. 383. § a) pont). A Btk. 316/A. § (2) bekezdése alapján a 318. § és a 318/A. § alkalmazásában anyagi eszközön az egyes jogszabályban meghatározott eszközöket, jogi dokumentumokat és okiratokat kell érteni. „Pénzeszközök, egyéb vagyoni értékek és gazdasági erőforrások”: ingó vagy ingatlan eszközök mellett bármilyen – akár elektronikus, akár digitális – formában lévő olyan jogi dokumentumok vagy okiratok, amelyek az ezen eszközökre vonatkozó jogcímet vagy érdekeltséget bizonyítják (pl. bankhitel, átutalási megbízás, részvény, értékpapír stb.) (2580/2001/EK tanácsi rendelet 1. cikk 1. pont). Egy-egy okirat értékkel is bírhat, akár dolognak, vagyoni értéknek, illetve gazdasági erőforrásnak minősül, így a nyelvi közvetítőnek az ezen végzett bármilyen transzformációs tevékenysége is az erőforrás szintjéhez hasonló mérvű beavatkozási értéket képviselhet, és az okozott kockázat szintje is ehhez mérhető.

Magyarországon az okiratok fordítása hiteles fordítási vagy egyéb szakfordítási formában készíthető el. Az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt. (a továbbiakban: OFFI)³¹ fő tevékenysége a hiteles fordítások készítése, amely alapvetően – többségében és tipikusan, de nem kizárólag – okiratok lefordítását jelenti.³²

1. ábra: az OFFI fordításhitelesítő gyakorlatában előforduló leggyakoribb irattípusok³³

13 leggyakrabban előforduló irattípus	irat db/év - 2022
anyakönyvi kivonat	29 211
végzettséget, tanulmányi eredményt igazoló irat	20 906
Jogi dokumentum (pl. idézés, ítélet, jogsegély, keresetlevél, meghatalmazás stb.)	19 967
személyhez kapcsolódó okirat/igazolvány/engedély	7 640
igazolás	6 116
erkölcsi bizonyítvány	4 679
számla	2 840
cégirat	2 443
egyéb jogi irat	1 903
egészségügyi igazolás	1 753
közigazgatási jogi/műszaki dokumentumok	1 605
közjegyzői záradék	1 229
gépjármű-iratok	1 098
ÖSSZESEN:	101 390

³¹ 100%-ban köztulajdonú fordítóiroda, amely az Igazságügyi Minisztérium tulajdonosi és szakmai felügyelete alatt áll, és amely a 24/1986 (VI.26) MT rendelet alapján a bírósági és hatósági eljárásokhoz a hiteles fordítás készítésére és a hivatali tolmácsolásra jogosult állami szervezet. Közfeladatellátóként nyújtja nyelvi közvetítői szolgáltatását vö. közfeladatkataszter és a 345/B/1995. AB hat.

³² Az Országos Fordítási és Fordításhitelesítő Iroda Zrt. gyakorlatában a hiteles fordítási megrendelések 76%-át képezik az okiratfordításra vonatkozó megrendelések (2019, 2020, 2021 évek hároméves átlagában).

³³ A szerző az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt. vezérigazgatója.

Hiteles fordítást, fordításhitelesítést, valamint idegen nyelvű hiteles másolatot – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – csak az OFFI készíthet (24/1986. (VI. 26.) MT rend. (továbbiakban: MT rend.) 5. §). Cégekivonat hiteles fordítására, valamint a cégjegyzékbe bejegyzendő adatoknak és cégiratoknak az Európai Unió bármely – a cég választása szerinti – hivatalos nyelvére történő hiteles fordítására az OFFI mellett szakfordító vagy szakfordító-lektor képesítéssel rendelkező magánszemélyek is jogosultak a jogszabály további felhatalmazása alapján (MT rend. 6/A. §).³⁴ Az állami fordítóiroda a hiteles fordítás jogszabályi definíciója hiányában megalkotta saját fogalomváltozatát.³⁵ A hiteles fordítás az eredeti okirat pontos, a kért célnyelvre lefordított, lektorált, egyedi azonosítóval ellátott (biztonsági címkével speciális papírra készült vagy e-hiteles) változatát jelenti, ahol az eredeti okirat (vagy annak hiteles másolata) és az elkészült, lefordított dokumentum egymástól elválaszthatatlan módon van összetűzve, így az a bizonyítás körében egyszerűen felhasználható.³⁶ Hiteles fordítást tehát az arra feljogosított (jogi vagy természetes) személy készíthet, lehetőleg auditált terminológia és módszertan szerint, hibamentesen – tipikusan, de nem kizárólag okiratokról –, amelyeket erre feljogosított eljárással hitelesít.³⁷

Hiteles fordítás köz- és magánokiratokról, valamint jogszabályi felhatalmazás alapján aláírás és pecsét nélkül is érvényes okiratnak minősülő iratokról készíthető (pl. papír alapú vagy akár elektronikus bizonyítványok, tanúsítványok, igazolványok stb.). A hiteles okmányfordítások jogi fordításnak minősülnek.³⁸ Készíthető továbbá hiteles fordítás okiratnak nem minősülő egyéb iratokról, dokumentumokról is, ha annak hiteles fordítása normába foglalt tilalomba nem ütközik. Ilyen tilalom akár jogszabályba, akár a fordításszolgáltató saját szabályzatába illeszthető. Magyar bíróság, hatóság vagy a Magyar Országos Közjegyzői Kamara (MOKK) jogszabállyal rendszeresített, közhiteles, elektronikus nyilvántartásából származó irat esetében – az e-hiteles megjelöléssel ellátott iratok kivételével – hiteles fordítás az irat hatóság, bíróság vagy a MOKK által a saját elektronikus nyilvántartásából kiadott és felülhitelesített példányáról készülhet. E-hiteles fordításra felvenni csak az olyan elektronikus úton vagy adathordozón beérkezett, elektronikusan hiteles fájlok lehet, amelyek elektronikus aláírását az arra kijelölt informatikai munkatárs megvizsgálta, és azt az elektronikus ügyintézés részletes szabályairól szóló jogszabály alapján érvényesnek találta.³⁹ E szabályok is az érvényesség, valóság, érintetlenség és hibamentesség garanciáit

³⁴ A Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek által alkalmazott szakfordítók és tolmácsok tekintetében a Kormány feladatkörében érintett tagja az MT rendeletben foglaltaktól eltérő szabályokat is megállapíthat (MT rend. 7. § (2) bekezdés).

³⁵ NÉMETH Gabriella: *A hiteles fordítási szolgáltatás és a rendelkezésre állás kötelezettsége*. In: Szoták Szilvia (szerk.): *A hiteles fordítás mint közfeladat*. OFFI Zrt., Budapest, 2020. p. 68.

³⁶ <https://www.offi.hu/hiteles-forditas/hiteles-forditas> (2023.01.10.).

³⁷ OFFI a hiteles fordításról saját definícióját az ún. OFFI Fehér Könyvben (2017) fogalmazta meg, amely kritikai észrevételeket összegzett a hazai fordító- és tolmácpiac érdekvédelmi szervezeteinek a fordító- és tolmácsjegyzék tekintetében kialakított (végül meg nem valósult) kodifikációs tervzetére (www.forditoinevjegyzek.hu) vonatkozóan. A tervzet szakmailag megkérdőjelezi a lektorálás szükségességét a hiteles fordításon. Elismeri, hogy a hiteles fordítói piac esetleges liberalizációjával felmerülhetnek okirathamisítási problémák, de a kockázatok csökkentését az *Internal Market Information System (IMI)* használata hivatott szolgálni, mivel az IMI lehetőséget teremthet az eredeti okirattípusok feltöltésére, mintapéldányok archiválására és lekeresésére (Lásd ugyanott. GYIK „A 2016/1191-es Rendeletnek következményeként a közokiratok szabadabb áramlása nem vethet fel nemzetbiztonsági kockázatokat?”).

³⁸ KARCSAY 1986.

³⁹ 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet az elektronikus ügyintézés részletszabályairól 12–16. §

igyekeznek biztosítani az elektronikus okiratoknál. Az elektronikusan hiteles forrásnyelvi iratról elkészült e-hiteles fordítás olyan gyűjtőfájlban van, amelyben szerepel az OFFI Zrt. elektronikus bélyegzőjével ellátott lefordított dokumentum, valamint az eredeti, fordításra benyújtott irat is. A gyűjtőfájl is elektronikusan hitelesített. Az elektronikus hitelesítés tanúsítja, hogy a hiteles fordítást az OFFI Zrt. készítette, és a dokumentumok tartalma a hitelesítés óta nem változott. Az elkészült fordítás az úgynevezett e-akta megnyitására képes aláírásellenőrző-programmal tekinthető meg, hasonlóan más elektronikus iratokhoz.

Számos olyan nemzetközi modell van, ahol a hiteles fordító egy regiszterbe bejegyzett személy, aki maga felel az elvégzett fordítás minőségéért, és aki a tevékenysége megkezdése előtt akár esküt is tesz, és ez meghatározza számára az etikus munkavégzés kereteit.⁴⁰ Az okiratfordítók Németországban a fordítók speciális csoportját alkotják, akik ezen tevékenység gyakorlásához szükséges kvalifikáció birtokában végezhetik munkájukat, és az általuk elkészített (hiteles) fordításait az adott államban előírt hitelesítési szöveggel és pecsétjükkel láthatják el.⁴¹ Céggjogi dokumentumokról hiteles fordítást Magyarországon nemcsak az állami tulajdonú országos fordítóiroda készíthet.⁴² Ugyanakkor nincsen olyan egységes eljárásrend lefektetve (pl. jogszabályban), amely a piacon működő fordítók és nem állami tulajdonú fordítóirodák hiteles fordítási tevékenységét, például akár aggályosnak minősíthető vagy hamisított cégiratok jogi szaknyelvi fordítási kockázatainak kezelését átláthatóan és a piac valamennyi szereplőjére egységesen érvényes módon szabályozná. Ha a gondolatoknak jelekkel, főként írásjegyek vagy írásjegyekké alakítható jelek útján történő megörökítése hibás, akkor a gondolatokat tartalmazó irat is aggályos lehet. Kérdésként merül fel, hogy szükséges-e jogszabályi iránymutatás (tilalom) arra nézve, hogy hamis vagy aggályos iratot lefordítani és a bírósági vagy hatósági eljárásban elvárt felhasználási célból (okirati bizonyítás) hitelesíteni tilos. Az általános jogszabályi kötelezés hiányában problematikus lehet, hogy a nem állami tulajdonú fordítóirodák illetve azok szakmai szövetségei ebben a kérdésben önszabályozó aktust nem alkottak, és az okiratfordításra vagy akár az aggályos vagy hamis iratok kezelésére nézve nyilvánosan elérhető szakmai ajánlást nem fogalmaztak meg.⁴³ A fordító felelőssége ugyanis nemcsak abban áll, hogy

⁴⁰ NÉMETH Gabriella: *Igazságügyi etikai dilemmák és összefüggések a bírósági tolmácsolásban*. In: Horváth Ildikó (szerk.): *Tolmácsolás a bíróságon. Esettanulmányok a bírósági tolmácsolás gyakorlatából*. HVG-Orac, Budapest, 2017. p. 16.

⁴¹ HORVÁTH Szilvia: *A bírósági tolmácsok /fordítók Németországban*. In: Gellén Klára (szerk.): *Honori et virtuti. Ünnepi tanulmányok Bobvos Pál 65. születésnapjára*. Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2017. p. 176. Németországban az eltérő tartományi szabályozások eltérő minőségi mércét állítanak fel, és nem egységes a szabályozás az eltérő (megtevesztően összezavaró) szakmai elnevezések, mind az általános felesketés szabályait illetően. HORVÁTH, 2017. p. 185. http://acta.bibl.u-szeged.hu/69656/1/polay_064_175-185.pdf. (2023.03.10.). Vö. Gesetz über die allgemeine Beeidigung von gerichtlichen Dolmetschern [Gerichtsdolmetschergesetz – GdolgM/Törvény a bírósági tolmácsok általános eskütételéről (bírósági tolmácsokról szóló törvény)].

⁴² 24/1986 (VI.26.) Mt rend. 6/A §.

⁴³ Proford – Professzionális Fordításszolgáltatók Egyesülete – etikai kódexe nem tartalmaz erre nézve önkéntes vállalást (<https://proford.hu/etikai-kodex/>), az MFTE etikai kódexe (kelt Budapest, 2015. március 6.) kitér a jogszabály szerinti munkavégzésre (<https://www.mfte.eu/etikai-kodex/>) és arra is, hogy az „MFTE-tag nem vállalja el, illetve megtagadja az olyan megbízást, amely alapos gyanúja, illetve józan megítélése szerint jogsértő, vagy jogsértést elősegítő lehet...”. A SZOFT Egyesület tagjai az Alapszabály (kelt: 2021. február 19-én) 2.1 pontjában vállalják, hogy „tevékenységük során az Egyesület által kialakítandó szigorú minőségi és szakmai etikai normákat betartják.” A fordítóknak szakmai kamarája nincsen, a szakfordítók feletti ágazati irányítást az Igazságügyi Minisztérium gyakorolja.

a lehető legtisztábban őrizze meg a forrásnyelvi szöveg értelmét azért, hogy az a célnyelvi szövegben maradéktalanul és a lehető legkisebb ráfordítással jelenjen meg.⁴⁴ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) szabályozza ugyan az okirattal visszaélés vagy az okirathamisítás tényállását, de az utólagos súlyos jogkövetkezményeket tartalmaz, és nem preventíve segíti a fordítókat (pl. Btk. 276. §). A hiteles fordításokat készítő – tipikusan jogi szaknyelvi – fordítók jogi és morális felelőssége tehát nagy, és okiratfordítóként mindent meg kell tenniük az okiratokkal való visszaélések elkerülése érdekében. Megvalósíthatja az okirattal való visszaélést az abban való fordítói közreműködés is. Közokirathamisításnak minősül, amikor azt követően, hogy a közokiratot a hivatalos szerv hivatalos eljárása során kiállították olyan változtatást eszközölnek rajta, amellyel már a közokirat nem felel meg ezeknek a feltételeknek. Ilyen magatartás lehet például az adat átírása, törlése, fénykép kicserélése. Ha az így módosított (hamisított) okiratot kérik lefordítani, az a fordítási eljárásban aggályosnak minősülhet abban az esetben, ha a módosítások bárki által könnyen felismerhető „minőségben” készültek el. A lektor álláspontja szerint a valódi iratokról sem könnyű olyan fordítást alkotni, amely maradéktalanul elnyeri a felhasználókat, illetve az ügyében eljáró célnyelvi bíróságnak vagy hatóságnak a tetszését.⁴⁵ Ugyanakkor a fordítók és lektorok végzettségüket tekintve nem okiratszakértők, így vajon elvárható-e tőlük az iratismeret vagy az okiratszakértői készségek megléte? Vajon rendelkezésre áll-e állami képzés ahhoz, hogy a szakfordítók ezen morális, a büntetőjogi szankciókat maradéktalanul elkerülő elvárásoknak is eleget tehessenek? Ha pedig a fordító mégis felismeri a rossz minőségű hamisítványt, jogosult-e lefordítani vagy a fordítást megtagadni, erre vonatkozó kifejezett jogszabályi kötelezés hiányában?

Általában a fordítási megrendelések többsége olyan hibátlan, eredeti okiratok lefordítására irányul, amelynek teljesítése semmilyen jogszabályi kötelezettségbe nem ütközik. A megrendelések során átadott okiratok töredéke mégis aggályos okirat, amelynek lefordítása lehetővé teheti jogsértés megvalósítását. Ez pedig veszélyeztetheti a tisztességes eljárás megvalósulását. Ekörben meg kell tudni állapítani, hogy a bizonyítékokat olyan módon terjesztették-e elő, amely biztosítja a tisztességes tárgyalást.⁴⁶ A fordítási munkafolyamat során is érdemes azon elvet érvényre juttatni, amely azt támogatja, hogy minél kisebb mértékben kerülhessen sor aggályos okirat lefordítására, majd ennek bizonyítékként történő benyújtására.⁴⁷ Az aggályos okiratok szakfordító általi kezelésére vonatkozó jogi szabályozás hiányos, miközben a legnagyobb magyar fordítóirodánál egyre gyakrabban kell visszautasítani olyan aggályosnak minősített okiratra vonatkozó megrendelés felvételét, amelyről még nem bizonyosodott be kétséget kizáróan, hogy az hamis. Az elmúlt évben az OFFI a következő iratokra és nyelvirányokra vonatkozóan utasította vissza az okirat lefordítását vagy az okiratfordítás hitelesítését, az irat aggályos volta miatt:

⁴⁴ HETTINGER Sándor: *A közérthetőség követelményének érvényesítése az általános szerződési feltétellel létrejövő szerződések magyarra fordításakor*. Jog Állam Politika, 2021/1. p. 77.

⁴⁵ HORVÁTH Péter Iván: *Hiteles fordítás és terminológia, 100 szó tükrében*. In: Szoták Szilvia (szerk.): *Diszciplínák találkozása. Nyelvi közvetítés a 21. században*. OFFI Zrt, Budapest, 2019. p. 222.

⁴⁶ Kézikönyv a 6. cikkről. A tisztességes eljáráshoz való jog (polgári jogi ág). Európa Tanács/Emberi Jogok Európai Bírósága, 2013. <http://www.echr.coe.int/> (2023.03.01.).

⁴⁷ Vö. Az OFFI Zrt. részére a hiteles fordítási megrendelések során átadott aggályos iratok kezelésének rendjéről szóló vezérgazgatói utasítás (2021).

2. ábra: OFFI aggályosnak minősített iratok típusai (2022)⁴⁸

Irat típusa (ABC rendben)	Forrásnyelv
adásvételi szerződés	francia
bizonyítvány	román, arab, farsi, angol
cégkivonat	japán
hajórajstomból való törlés iránti kérelem	olasz, lengyel
házassági anyakönyvi kivonat	ukrán
hallgatói jogviszony igazolása	román
iskolalátogatási igazolás	német, angol
képzést igazoló irat	román
leckekönyv	orosz
megbízási szerződés	német
meghatalmazás	francia, ukrán
oklevél	ukrán, francia
születési anyakönyvi kivonat	ukrán, orosz
számla	szlovák, olasz
szakmunkás bizonyítvány	ukrán
vezetői engedély	dari, angol, arab

A hamis magánokirat felhasználása gyakran járulékos cselekménye egy vagyon elleni bűncselekménynek, rendszerint annak eszköz-, elő-, vagy a leplezését szolgáló utócselekményeként követik el.⁴⁹ Mivel a végzettséget és tanulmányokat tanúsító okiratok az OFFI gyakorlatában is a második legnagyobb lefordítandó iratcsoportot képezik, örvendetes, hogy jogszabálmódosítással beiktatásra került a Btk.-ba az „Oktatással összefüggő jogosulatlan tevékenység” alcím, kifejezetten megnevezve itt az okiratokkal való visszaélés azon formáit, amelyek a hiteles fordítási tevékenységben is érintettek lehetnek.⁵⁰

Az okiratok hitelességének, illetve hitelesítésének kérdésköre a technológiai innováció következtében összefügghet az alakítás kérdésével. A közjegyzőség szerint a hitelesség nem valósulhat meg anélkül, hogy az ügyfél megjelenne az okirat befogadására jogosult tanú előtt. Ez az a lényeges központi elem, amelyre tekintettel meg kell találni a hitelesség, mint alaki követelmény jövőbeni technológiákhoz viszonyítható lehetőségeit.⁵¹ A fordítás-hitelesítés speciális ehhez képest, mert a lefordítandó (eredeti) irat nem a fordításhitelesítő

⁴⁸ Az OFFI-ban 2022.01.–10. hó közötti időszakban mintegy hetven esetben minősítette a projektmenedzser vagy a lektor aggályosnak a fordításra beküldött iratot, amelyek esetenként akár 8-16 iratnak egyetlen megrendelése somagban történő lefordítását is jelentették. Így többszáz aggályos irat hitelesítési vizsgálata vált szükségessé az adott időszakban.

⁴⁹ 36. BK vélemény a hamis magánokirat felhasználásának folytatólagos elkövetéséről.

⁵⁰ 2019. évi CXI. törvény egyes törvényeknek az egészségügyi szolgáltatások fejlesztésével, valamint a bizonytalan minőségű, tisztázatlan háttérű egészségügyi szolgáltatók tevékenységének visszaszorításával összefüggő módosításáról.

⁵¹ ROUZET, 2002. p. 8.

személy vagy intézmény előtt készül el. A közjegyző esetében a kriptográfia elfogadható megoldást kínálhat az aláírásra és a pecsétre, amelyek biztosítják a közjegyző hitelét az állammal, a felekkel és harmadik személyekkel szemben (hitelesség).⁵² Mivel a fordításhitelesítő személy nem az eredeti okirat készítője, ezért az eredeti (külföldi) okiratról készíthető hiteles másolatkészítési jogot külön jogalkotással biztosítani kell számára.⁵³ Egy kutatás szerint bár Angliában a bíróság előtti szóbeli vallomás még alapvető fontosságú, de erős hajlandóság mutatkozna az írásbeliség kedvezőbb megítélésére a bizonyítás körében. Miközben ugyanitt a számítógépes aláírás kifejezetten az elektronikus úton kötött szerződés bizonyításának módja lett.⁵⁴ Az innováció a fordítások esetében is kihat a távollévők közötti (virtuális, elektronikus) megoldásokra, miközben a hitelesítők felelőssége egyre nő, figyelembe véve a kiberbiztonsági elvárásokat is. Új kihívásként jelentkezett a magánjogi szabályozásoknál a hiteles elektronikus iratok kapcsán az, hogy az írást is függetlenítsék annak hordozójától, miközben az elektronizáció révén az okiratok anyagtalanná váltak.⁵⁵ Az elektronizáció felvetheti a hiteles okiratok banálissá válását, vagy akár a közjegyzői és egyéb hitelesítők pozíciói közötti távolság szűkülését is – egyértelműen feltve a hitelességhez fűződő ellenkező bizonyításig valósként tekintendő vélelmet.⁵⁶ Az e-közigazgatás támogatására 2017. októberében az állami fordítóiroda is bevezette papírintes digitális termékét, az elektronikusan hiteles fordítást.⁵⁷ 2018. januárja óta a cégek jogszabályban meghatározott körének közigazgatási ügyeit elektronikusan kell intézni, és magánszemélyek is választhatják az elektronikus utat, ugyanakkor nincs helye elektronikus ügyintézésnek azon eljárási cselekmények esetében, ahol jogszabály az ügyfél személyes megjelenését vagy meghatározott okiratok másként nem pótolható benyújtását kötelezővé teszi.⁵⁸

A hitelesség közhatalmi funkció, akkor is, ha fordításhitelesítésről beszélünk.⁵⁹ A fordításhitelesítéssel az okirat bizonyítóereje nem csökken, és az irat megtartja eredeti bizonyító erejét (pl. közokirat vagy teljes bizonyító erejű magánirat). A hiteles fordítás, a fordítás hitelesítése és a hiteles másolat készítése – hasonlóan a közjegyzői hitelesítéshez – köz-hiteles szolgáltatás, amelyet az állam által kijelölt közfeladatellátó intézmény végez.⁶⁰

⁵² ROUZET, 2002. p. 9.

⁵³ A hiteles fordításokhoz a külföldi forrásnyelvről elkészített hiteles fordításhoz a másolatkészítési jog a 7/1986 (VI.26.) IM rendelet 5. § (1) bekezdés c) pont alapján biztosított, ugyanakkor jogalkotási hiátus következtében ugyanezen jog belföldi (magyar) forrásnyelvű irat esetében ez a másolatkészítés a fordításhitelesítő OFFI számára nem adott. Közjegyzői hitelesítés esetében jelenleg is törvény írja elő, hogy a közjegyző akkor hitelesítheti az okirat másolatát, ha jól olvasható az okirat, amelyről a másolat készült. Az elvárt munkamódszert is leírja a törvény: a közjegyző a másolatot összehasonlítja azzal az okirattal, amelyről a másolat készült és a másolatnak ezzel az okirattal való megegyezését a másolat hitelesítési záradékkal tanúsítja. (Kjt. 137. § (1) bekezdés).

⁵⁴ ROUZET, 2002. p. 10.

⁵⁵ ROUZET, 2002. p. 13.

⁵⁶ ROUZET, 2002. p. 15.

⁵⁷ <https://www.offi.hu/hirek/ot-eve-az-e-kozigazgatas-szolgalataban> (2023.01.10.).

⁵⁸ 2015. évi CCXXII. törvény az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól 8. § (1)–(2) bekezdések.

⁵⁹ Vö. 354/B/1995 AB határozat.

⁶⁰ A 354/B/1995. AB határozat szerint az állam által létrehozott gazdasági társaság közfeladatot lát el, amelynek során közhiteles teljes bizonyító erejű közokiratot bocsát ki. A 108/B/1992. AB határozatban kifejtettekhez hasonlóan (ABH, 1994. 525.) arról van szó, hogy az OFFI olyan szolgáltatást végez, amelynek lényege a közhitelesség.

3. Aggályosnak minősített okiratok fordításának jogi szaknyelvi és hitelesítési kérdései

A hiteles fordítások alapjául szolgáló dokumentumok eredetiségének nyelvi közvetítői vizsgálata elsődlegesen a tartalom transzformációjából eredő kockázatok kezelésére irányulhat. A hiteles fordítás készítője közfeladatot lát el⁶¹, ezért törekednie kell arra, hogy az általa aggályosként azonosított iratok hiteles fordításának elkerülésével (azaz a megrendelés visszautasításával) további jogsértésekben való saját közreműködését kizárja. Emellett – jogszabályba foglalt tilalom hiányában is – morális kötelessége, hogy törekedjék arra, hogy ezek az iratok lehetőség szerint ne kerülhessenek be a célnyelven folyó bizonyítási eljárásba valódiként és ne akadályozzák az ítéleti bizonyosságot.⁶² A nemzetközi magánjogi gyakorlat és szabályozás egyenrangúként tekinti, azaz nem tesz különbséget a magyar jogban hiteles fordításként meghatározott fordítás és a megkereső állam joga által bírósági eljárás céljára alkalmasnak tekintett fordítás között.⁶³ A fordításhitelesítésre nincsen jogszabályban rögzített egységes eljárásrend, miközben egyre gyakoribbak a hibásnak tűnő iratok: például kockázatot hordozna elkészíteni a hiteles fordítást az olyan végzettséget tanúsító okiratról, amelyről hiányzik az oktatási-képzési tevékenységet felügyelő főhatóság (minisztérium) megnevezése, miközben az kelléke kellene, hogy legyen. Vagy hasonló a helyzet, ha a forrásnyelvi okirat szövege tele van nyelvi és nyelvtani hibákkal; hiányoznak róla a szokásos és szükséges alaki kellékek; nem stimmel a dátum vagy az adott korban szokásos terminushasználat; a dátum és az okirat tartalma eltérő, de hasonló kultúrájú adatokat egyidejűleg tartalmaz (pl. amerikai angol-brit angol, vagy orosz-ukrán relációban); esetleg, ha a dokumentumban javítások vagy nem hitelesített, könnyen észlelhető utólagos szövegbetoldások vannak stb. Nincsen jogszabályi előírás arra nézve, hogy ilyen szaknyelvi hibák felfedését követően az irat lefordításának elutasítása vagy inkább az irat fordításában a látható hibák feltüntetésére utaló lektori megjegyzés befoglalása⁶⁴ a kívánt korrekciós vagy megelőző eszköz ahhoz, hogy végül az aggályos iratot bizonyítékként ne lehessen felhasználni és a magánokiratok bizonyító erejébe vetett bizalom ne sérüljön.

Az OFFI közfeladatellátóként (hiteles helyként) működik és az igazságügybe vetett közbizalom megóvása érdekében fontosnak tartja az okiratforgalom biztonságára való odafigyelést, ennek keretében belső szabályzataiban foglalt saját eljárási rendet alakított ki az aggályos okiratok hiteles fordítási munkafolyamatban történő kezelésére.⁶⁵ A fordítási folyamatban többszáz fő közreműködőt (munkavállalót és alvállalkozót) foglal-

⁶¹ 354/B/1995 AB határozat.

⁶² A Kúrián 2014. évben Joggyakorlat-Elemző Csoport vizsgálta a szakértői bizonyítás problematikáját, ezen belül a szakvélemény bírósági eljárásban, bizonyítási eszközként történő alkalmazásával összefüggő jogalkalmazási kérdéseket. A korabeli elemzés elvezetett a kategorikus és valószínűségi vélemények felhasználása lehetőségeinek vizsgálatával ahhoz az újabb kérdéshez is, hogy a bizonyosság milyen szintje szükséges ahhoz a bírósági eljárásban az ügy érdemét eldöntő ítélet hozatalához. A Pp.61. § (2) bekezdés a kirendelt tolmács és fordító szerepét a szakértőhöz hasonlítja. Eme analógia mentén a bizonyítási eljárásba kerülő hiteles fordítás (írásbeli nyelvi közvetítés), mint okirati bizonyíték tekintetében is irányadóak lehetnek a kirendelt szakértői szakvélemény kapcsán és általában az ítéleti bizonyossággal összefüggő, a Kúria által vizsgált problematikák.

⁶³ 2017. évi XXVIII. törvény a nemzetközi magánjogról 75. § (2) bekezdés.

⁶⁴ Vö. 102/1963 (IK 6.) IM utasítás 13. § (2) bekezdés és 14. §.

⁶⁵ Az OFFI Zrt. részére a hiteles fordítási megrendelések során átadott aggályos iratok kezelésének rendjéről szóló vezérigazgatói utasítás. 2021.

kozat, ezért elengedhetetlen, hogy folyamatba épített és kellő minőségbiztosítást nyújtó szabályozást alakítson ki az okiratforgalom biztonságáért és az egységes minőségéért. Az önszabályozás célja annak az etikai elvnek az érvényre juttatása, amely szerint mindazon hivatalos eljárásokban, amelyekben valamely iratnak az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda általi hiteles fordítása szükséges, lehetőség szerint minél kisebb mértékben kerülhessen sor – elsősorban szakmai: fordítási projektmenedzseri és nyelvi kontroll igénybevételével – hamisított, vagy bármilyen okból nem valódinak tűnő, nem eredeti, illetve a valódi eredetivel nem megegyező joghatású okiratok átvételére. Ezen okiratok körét az OFFI saját terminussal aggályos iratként határozza meg,⁶⁶ melyek tehát a bírósági eljárás céljából fordításra nem alkalmasak. Ennek célja az is, hogy a nyelvi hitelesítő maximális gondossággal járjon el annak érdekében, hogy tartózkodik a büntető törvénykönyvben foglalt, a közbizalom elleni (okirattal összefüggő) potenciális bűncselekményekben való – akár közvetett vagy közvetlen – közreműködéstől. Ez a szemlélet minden nyelvi közvetítőre, aki okiratot fordíthat vagy hitelesíthet (pl. konzulátus, közjegyző) igaz kell, hogy legyen, ugyanakkor mivel – ellentétben a közjegyzőkkel – a szakfordítók nem tömörülnek kamarába, nehéz egységes gyakorlatot kialakítaniuk, ha a jogalkotó erre nem kötelezi őket. Ebben az esetben az elvárt szakmai gondosságon alapuló közreműködői felelősség az általános magánjogi elvekből (elvárt magatartás elve, károkozás tilalma stb.) és a fordítói etikai normákból vezethető le.

A fordításslolgáltatás a Ptk. (2013. évi V. tv. 6:238 §) alapján vállalkozási szerződésnek minősül, melyre nézve a magánjogi kódex egészére, a kötelekre általában és az egyes szerződésekre is vonatkozó közös etikai elvek mind a megrendelőre mind a feladat ellátójára irányadóak (jóhiszeműség, tisztesség, együttműködési kötelezettség, joggal való visszaélés tilalma). Vállalkozási szerződés alapján a tevékenység végzésének feltételeit a vállalkozó úgy köteles megszervezni, hogy biztosítsa a tevékenység biztonságos, szakszerű, gazdaságos és határidőre történő befejezését.⁶⁷ Eseti jelleggel előfordul, hogy egyes megrendelők kérdéses minőségű okirat fordítását igyekeznek megrendelni a fordításhitelesítő-helytől. E kockázat kezelése céljából az OFFI belső szabályzatai igyekeznek iránymutatást adni a megrendelés felvételekor, illetve a megrendelés felvétele után aggályos iratok kezelésének rendjéről, amely a munkafolyamat félbeszakításával és végső soron akár a fordítási megrendelés visszautasításával is járhat.⁶⁸ Az OFFI szabályzatai ugyanakkor csak a saját belső fordítási, lektorálási és hitelesítési munkafolyamataira irányadóak és kötelezőek.⁶⁹ Az aggályos okiratok kezeléséről szóló szabályzat mellett a hitelesítési és a fordítási szabályzat, valamint a társaság weblapján közzétett általános szerződési feltételek című üzleti dokumentuma, továbbá etikai kódexe együtt tartalmaz erre vonatkozó rendelkezéseket.

⁶⁶ 24/2021 OFFI vezérigazgatói utasítás, Preambulum.

⁶⁷ Ptk. 6:239 §.

⁶⁸ Akkor is ez történik, ha az OFFI – ellentétben más, a 24/1986. MT rend. 6/A. § alapján hiteles fordítást végző szakfordító vagy szakfordító-lektor képesítéssel rendelkező szolgáltatókkal – a közfeladatot ellátási kötelezettséggel végzi, és az bármely iratra kiterjed. Bővebben: NÉMETH 2020. pp. 75., 80.

⁶⁹ Akkor is, ha a hitelesség, illetve a hitelesítés kötelező kellékeinek jogszabályi meghatározása a fordítások esetében – ellentétben pl. egy hasonló funkciójú közjegyzői másolattal, amelynek célja az eredetivel azonos felhasználhatóság – hiányzik, amely jogbizonytalanságot eredményezhet. Vö. BELCSÁK Róbert: *A hitelesítés, mint jogilag megalapozott tevékenység*. In: Szoták Szilvia (szerk.): *Az állami fordítószolgálat 150 éve*. OFFI Zrt., Budapest, 2019. p. 87., lásd még 79 lj.

A hatvanas évektől a kilencvenes évekig hatályban volt e témában kifejezett tiltó szabály. A 102/1963 (IK 6.) IM utasítás (az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda ügyviteléről) 12. § kimondta: „Olyan okiratról (iratról), amelynek hitelesítését jogszabály tiltja, az OFFI hiteles fordítást nem készíthet, és a más által készített fordítást nem hitelesítheti.”⁷⁰ E jogszabály ügyviteli és hitelesítési kérdéseket határozott meg, és a fordítási tilalom is alapvetően a hitelesítés oldaláról került felállításra. Ugyanez a jogszabály arról is rendelkezett, hogy amennyiben a hitelesítés céljából átadott fordításban olyan hibák vagy hibás részek vannak, amelyek a lektorálás során kijavíthatók, azokat az OFFI köteles helyesbíteni.⁷¹ Ha a fordítandó szöveg olvashatatlan, zavaros, érthetetlen, akkor a kétséget hagyó részeknél a fordítónak ezt a körülményt a fordításban zárójelben fel kellett tüntetnie úgy, hogy abból a szövegrész kétséges jellege világosan kitűnjék.⁷² A kilencvenes évek végén, a rendszerváltást követően fellendült a kereskedelem és a gazdaság, és ekkor már problémaként merült fel, hogy az okiratok nemzetközi forgalmának megnövekedése, az egyes közokiratok (pl. útlevél, anyakönyvi kivonat) bármifajta felülhitelesítés nélküli elismerése fokozza ezek hamisítási esélyeit.⁷³ Azóta, hogy az OFFI gazdasági társasággá alakult, már nincsen hatályban a társaság ügyvitelére vagy a hamis okiratok fordítási kérdéseire vonatkozó jogszabály.⁷⁴

A büntető törvénykönyvben és a szolgáltatások teljesítésére irányuló magánjogi, illetve perjogi kódexben található általános keretnormák betartása érdekében mégis szükséges ezzel a kérdéssel foglalkozni. A Btk. többek között kimondja, hogy aki a felsőoktatásban megszerzhető szakképzettséget igazoló oklevéllel vagy iskolarendszeren kívüli képzésben, illetve iskolai rendszerű szakképzésben megszerzhető szakképesítést igazoló bizonyítvánnyal összetéveszthető okiratot állít ki, vagy a felsőoktatásról szóló törvényben meghatározott vagy azzal összetéveszthető szakképzettséget igazoló oklevelet, tudományos fokozatot, címet vagy rövidítést jogosulatlanul adományoz, szabadságvesztéssel büntetendő (Btk. 346. §). Vagy aki költségvetésből származó pénzeszközökkel kapcsolatban előírt elszámolási, számadási, vagy az előírt tájékoztatási kötelezettsége során valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz, vagy valótlan tartalmú, hamis vagy hamisított okiratot használ fel szabadságvesztéssel büntetendő (Btk. 396. § (7) bek.) stb. A hamis tanúzásra vonatkozó rendelkezések is alkalmazandók arra, aki, mint tolmács vagy fordító hamisan fordít, illetve büntető- vagy polgári ügyben hamis okiratot vagy hamis tárgyi bizonyítási eszközt szolgáltat (Btk. 276. §).

A vállalkozó általában a megrendelő utasítása szerint köteles eljárni, de az utasítás nem terjedhet ki a tevékenység megszervezésére, és nem teheti a teljesítést terhesebbé.⁷⁵ Az irat hiteles fordításra történő átvétele előtt vagy annak során a vállalkozó nevében eljáró fordítási projektmenedzser nehezen tudja elkerülni, hogy ellenőrizze – a belső iránymutatások és legjobb tudása szerint – a részére a megrendelő által átadni kívánt

⁷⁰ Hatályon kívül helyezte: 4/1998. (IK 6.) IM utasítás Hatálytalan: 1998. VI. 30-tól.

⁷¹ 102/1963 (IK 6.) IM utasítás 13. § (2) bekezdés.

⁷² Érdekeség, hogy a kétséges tartalmú szövegrészt a fordítandó szövegben piros tintával meg is kellett jelölni a 102/1963 (IK 6.) IM utasítás 14. § szerint.

⁷³ SZAPPANOS Géza: *Az Országos Fordító- és Fordításhitelesítő Iroda 130 éves. Fordítástudomány, 1999/1.* p. 134.

⁷⁴ Kántor kiemeli, hogy a 102/1963 (IK 6.) IM utasítás a hatvanas éveket követő következő szabályozási cikluson is átívelően, egészen 1998. június 30-ig hatályban maradt. Lásd KÁNTOR Ákos: *Az OFFI története jogszabályokban.* In: Szoták Szilvia (szerk.): *Az állami fordítószolgálat 150 éve.* OFFI Zrt., Budapest, 2019. p. 67. Az OFFI előbb állami vállalként majd részvénytársaságként működött.

⁷⁵ Ptk. 6:240 § (1) bekezdés.

irat forrásnyelvi tartalmának valóságát, eredetiségét. A forrásnyelvi okirat vizsgálatának lehetséges szempontjait az OFFI Hitelesítési Szabályzata (OFFI HSZ) tartalmazza. A nyilvánvalóan jogszabályba ütköző tartalmú szövegről hiteles fordítás nem készíthető (OFFI HSZ 2.1) A kétséges tartalmú – így akár jogszabályellenességre utaló – szöveg általában az oda nem illő terminushasználatról vagy a forrásnyelvre nem jellemző nyelvtani vagy kulturális megoldásokról ismerhető fel. (De pl. az anyakönyvi adatok megállapítása nem fordítói feladat, viszont az anyakönyvi iratok fordítása speciális tevékenység, mivel azok olyan adatokat közölnek, amelyek tartalmától elválaszthatatlan azok írásmódja.⁷⁶ Ezt nem szabad összekeverni az aggályos vagy hamis iratban talált hibás terminushasználattal, és a lektor szerint a helységnevek fordításának részletes leszabályozása is szükségtelen.⁷⁷) A vállalkozó ráadásul köteles megtagadni az utasítás teljesítését, ha annak végrehajtása jogszabály vagy hatósági határozat megsértéséhez vezetne, vagy veszélyeztetné mások személyét vagy vagyonát.⁷⁸ Emellett a felek kötelesek a szerződéskötési tárgyalások alatt, a szerződés megkötésénél, fennállása alatt és megszüntetése során együttműködni és tájékoztatni egymást a szerződést érintő lényeges körülményekről.⁷⁹ Meg kell tagadni a hiteles fordítás elkészítését, ha az irat valósága tekintetében olyan alapos kétely merül fel az itt ismertetett okok valamelyikéből, amely megalapozhatja az irat aggályossá minősítését (OFFI HSZ 2.4).

A nem megfelelő forrásnyelvi terminus lefordítása – átvétele a célnyelvi hivatalos eljárásba – nem kívánatos, mivel a jogellenes tartalom közvetítése veszélyeztetheti a hibátlan döntés meghozatalát. Okiratról készült fordításról sem készíthető hiteles fordítás az OFFI gyakorlatában. (Kivétel lehet ez alól a ritka nyelven kiállított okirattal összezsacolt, ún. közvetítő nyelven elkészített hivatalos fordítás.)⁸⁰

A fordítási munkafolyamatban a terminushasználat mellett elkerülhetetlen figyelmet szentelni annak is, hogy vajon a fordítandó forrásnyelvi irat külalakja megfelel-e az eredeti okirattól elvárt feltételeknek (pl. milyen a bizonyítványhoz használt papír minősége; a szükséges biztonsági elemek megvannak-e a tanúsítványban; a kibocsátó intézmény bélyegzőlenyomata és aláírásai egyeznek-e az oklevélen; vagy az irat szövegében vannak-e nem igazolt javítások; esetleg előfordulnak-e a nyelvi közvetítésből eredő kétséges tartalmú szövegre utaló jelek, pl. forrásnyelvi helyesírási hibák stb.). Mindemellett nemcsak fordításra, hanem akár hitelesítésre alkalmatlannak kell tekinteni az olyan fordítást, amelyet nem a fordításhitelesítő hely készített, és amely hiányos, nem felel meg a célnyelvi nyelvtani és nyelvhelyességi szabályoknak, a szövegműfaj terminológiai sajátosságainak, ha a rövidítések rendre nincsenek feloldva, illetve ha a fordítás tartalma nem felel meg a forrásnyelvi irat tartalmának. Az ilyen fordítás lektorálás utáni hitelesítése is veszélyeztethetné az eljárás kimenetelét.

Látható, hogy a terminológiai szemléletű nyelvi közvetítő munka és az okiratok általános ismerete elengedhetetlen a hiteles fordítások kezelésében. Emellett a hitelesítés azt is jelenti,

⁷⁶ Csörgő Zoltán: *Helységnevek a nyelvi közvetítésben*. In: Szoták Szilvia (szerk.): *Diszciplínák találkozása*. Nyelvi közvetítés a 21. században. OFFI Zrt., Budapest, 2019. p. 103.

⁷⁷ Csörgő 2019. p. 109.

⁷⁸ Ptk. 6:240 § (2) bekezdés.

⁷⁹ Ptk. 6:62 §.

⁸⁰ Közvetítő nyelven minősülhet az angol, ha nem áll rendelkezésre pastu nyelvről magyarra fordító munkatárs, ezért a fordítás két lépcsőben valósul meg: először pasturól angolra, majd angolról magyarra fordítják le az okiratot.

hogy további speciális nyelvszakmai felülvizsgálat is társul az okiratban (pl. anyakönyvi kivonat) található személy- és helységnevek, illetve a személyállapot (pl. anyakönyvi eljáráshoz szükséges) okirat, ezen felül többek között az okiratban található dátum, összeg, táblázat fordításakor.⁸¹ A közreműködők részére rendszeres időközönként megtartott okiratismereti és fordítási-lektorálási, szaknyelvi képzések célszerűek és szükségesek.⁸²

4. Aggályosnak minősített okiratok fordításának teljesítési kockázatai a vállalkozói szerződésben

A Btk. konkrétan nevesíti a hamis iratokkal összefüggő tényállásokat, de a hamis okirat létrejöttének előkészítő fázisára nem tér ki. (Az előkészítés, a felbujtás vagy akár a bűncselekmény kísérlete a büntetőjogi tényállások körében külön értékelendő.) Az OFFI szabályozása tiltja az aggályosnak minősített irat lefordítását, így arról sem hiteles, sem egyéb fordítás nem készíthető.

Egy irat aggályos volta akár a megrendelés felvétele közben, akár azt követően is nyilvánvalóvá válhat a fordításban közreműködők (pl. projektmenedzser, fordító, lektor, szerkesztő, korrektor) számára. Ha a hiteles fordításra átadott irat eredetiségével, valódiságával kapcsolatban a megrendeléskor annak formai megjelenése vagy nyelvi tartalma miatt a fordítási projektmenedzserben egyértelmű kétely merül fel, először megtagadhatja a megrendelés felvételét. Mivel az ügyfélszolgálaton a megrendelést felvevő projektmenedzser egy napi kétszáz ügyfelet kiszolgáló és évente akár százezer okiratfordítást elvégző fordítóirodában nem ugyanaz a személy, mint aki a fordítást elkészíti, szükség esetén már a rendelésvétel folyamat során egy rövid belső vizsgálat keretében egyeztetnie érdemes a fordítóval vagy a lektorral is. Az eljáró közreműködők a szakmai vélemények alapján döntést hoznak, és amennyiben ők is aggályosnak minősítik az iratot, a projektmenedzser az átvételt és a megrendelés felvételét megtagadja. A megtagadással összefüggő további teendőket a fordítóiroda ügyfelei számára is nyilvánossá tett általános megrendelési vagy üzleti feltételek tartalmazhatják (pl. utalás arra, hogy a fordítóiroda a fordításra vonatkozó megrendelést csak akkor teljesíti, ha előbb a megrendelő az aggályos irat hitelességét egy hitelesítésre jogosult másik szervvel felülhitelesítteti [külföldi irat esetén az illetékes külképviselet, magyar vagy külföldi iskolai bizonyítvány esetén a kiállító iskola stb.], majd a felülhitelesítéssel ellátott olyan eredeti okiratot nyújt be a fordításra, amely kellő többetinformációt nyújthat a megrendelésfelvétel pozitív elbírálásához (OFFI ÁSZF II/1.)).⁸³

⁸¹ OFFI Fordítási Szabályzata (2021) tartalmazza az okiratfordítás és a személynevek fordításának általános szabályait, a magyar házassági nevek, a helységnevek fordításának illetve jelölésének és a személyállapot (pl. anyakönyvi) eljáráshoz szükséges okiratok fordításának szabályait, dátumok, összegek, szervezetek nevének, táblázatoknak, Apostille-nak a lefordításakor alkalmazandó megoldásokat, ezen kívül a kivonatok vagy az üres rovatok és hibák vagy iratbeli tévedések kezelésének előírásait (pl. Indokolt esetben a célnyelven a hibás szó/szöveg után zárójelben figyelemfelhívó utalás vagy az irat tartalmából kitűnő valószínű vagy helyes jelentés szerepeltethető az OFFI-ra és a helyesítés megjegyzés jellegére való egyértelmű utalással (magyar nyelvre: „így az eredetiben – OFFI Zrt.”, idegen nyelvre: „sic orig. – OFFI Zrt.”, illetve: „az alperes anya – helyesen: apa, az OFFI Zrt. megjegyzése”).

⁸² <https://www.offi.hu/offi-akademia/kepzesek/egyeb-kepzesek> (2023.03.10.).

⁸³ Pl. <https://www.offi.hu/altalanos-szerzodesi-feltetek-aszf> (2023.03.10).

Ha az irat a lefolytatott belső vizsgálat szerint mégsem aggályos, azonnal meg kell kezdeni a fordítási folyamatot. Ezzel megkezdődik a megrendelői igények magánjogi teljesítése a felek megállapodása (vállalkozó által adott ajánlat megrendelői elfogadása és a fordítandó irat átadás-átvétele) alapján. Amennyiben a megrendelés sürgető határideje miatt (pl. 1 napos fordítási megrendelés) az aggályos irat vizsgálatával kapcsolatos egyeztetésre nincs lehetőség, a megrendelést az illetékes projektmenedzser kizárólag hosszabb határidejű megrendelésként veheti fel annak érdekében, hogy mégis kellő idő álljon rendelkezésre az irat indokolt vizsgálatára. Ilyenkor a – rosszhiszemű? – megrendelő célja éppen az, hogy a gyors határidő miatt ne legyen a fordításszolgáltatónak módja az okirat alaposabb szakmai áttekintésére. Előfordulhat, hogy a hiteles fordítást nemhiteles fénymásolat alapján kéri előkészíteni, és az irattal kapcsolatban emiatt is aggály merül fel. Ilyenkor a másolat mögött fekvő eredeti iratot is érdemes bekérni ahhoz, hogy az aggályosság kérdésében döntés születhessen. Akár további szakértői vizsgálatra is sor kerülhet (pl. igazságügyi okmányszakértő), ha a megrendelő egy aggályosnak minősített okirat esetén is ragaszkodik a hiteles fordításhoz. Egy okmányszakértővel hosszú távú együttműködési partnerszerződés kialakítása, valamint GDPR-konform⁸⁴ adatkezelési eljárás kialakítása is támogatja a szükséges vizsgálati munkafolyamatokat. A beérkezett szakvélemény alapján haladéktalanul dönteni kell az irat további kezeléséről, attól függően, hogy közérdeket súlyosan sértőnek minősíthető, vagy csekély súlyú, a közérdeket súlyosan nem sértő aggályos iratról van-e szó.⁸⁵

Az OFFI a feladatait hiteles fordítás esetén jogszabály alapján, ellátási kötelezettséggel látja el.⁸⁶ Ezesetben felmerül a Ptk. 6:71 § alapján, hogy mennyiben kötelezhető az állami feladatellátó hiteles fordítás készítésére egy aggályosnak minősített iratról, ha nincsen helyettesítő szolgáltatója? A Ptk. szerint, ha az ajánlattételi felhívás (esetünkben a fordítási ajánlatkérés) nem tartalmazza az ajánlattételhez szükséges adatokat vagy okiratokat (a nem aggályos eredeti vagy hiteles másolati iratot), a kötelezett a felhívás hatályossá válásától számított tizenöt napon belül köteles kérni azok pótlását.⁸⁷ Ebben az esetben az ajánlattételi határidő a hiányok pótlásától kezdődik. A szerződés megkötése akkor tagadható meg, ha a kötelezett – esetünkben a fordításhitelesítő – bizonyítja, hogy a szerződés teljesítésére nem lenne képes, vagy a szerződéstől való elállásnak vagy felmondásnak lenne helye. Hiszen itt alapvetően jogellenes célra irányulna a megbízás. Ezért amennyiben az irat valóságával kapcsolatos kétely a megrendelés felvétele utáni munkafolyamatok során merülne fel, akkor az aktuális munkafolyamatot végző személy a munkafolyamatot azonnal félbeszakítja (előkészítendő akár a szerződéstől való elállást). Ebben az esetben a megrendelés felvételre került, mert a fordítási projektmenedzser figyelme esetleg átsiklott az okirat aggályos voltán az ajánlatkéréskor. Ilyenkor a szerződéstől már csak utólag lehet elállni.⁸⁸ Ebben az esetben bármilyen előzetesen teljesített pénzügyi tranzakcióval is haladéktalanul el kell számolni, és a befizetett előleget a szerződési feltételekben rögzített kezelési költség levonása mellett vissza kell fizetni. A megrendelő ügyfelet – adott esetben

⁸⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 Rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet).

⁸⁵ Vö. az ún. bagatell bűncselekmények problematikája.

⁸⁶ NÉMETH, 2017.

⁸⁷ Ptk. 6:71 § (3) bekezdés.

⁸⁸ Ptk. 6:71 § (4) bekezdés.

a fordítóirodai ÁSZF szerint – tájékoztatni kell arról, hogy az aggályos iratot felülhitelesítésre el kell vinnie a kiállító szervezethez, és csak ennek megerősítése után lehet újra leadni az okiratfordításra vonatkozó ismételt megrendelést.

Az aggályos irattal kapcsolatos ügyfélkommunikáció módja és iránya meghatározó, hiszen amennyiben esetleg tudatosan hamisított okiratok kezeléséről van szó, az további kockázatokat hordozhat.⁸⁹ Ha a megrendelő a vállalkozó felhívására felülhitelesítésre visszafárad az okiratot kiállító szervhez, majd attól kézhez veszi a felülhitelesített – tehát eredetiségében megerősített – okiratot, ezzel újraindíthatóvá válik a fordítási folyamat. Amennyiben erre nem kerül sor, sem a fordítás, sem a hitelesítés nem jön létre.⁹⁰ Az állami fordítóiroda az aggályos iratot közérdekből nem fordíthatja le, és a más által készített ilyen fordítást nem hitelesítheti.

5. Általános szerződési feltételek és etikai kódex a fordításhitelesítésben

A fordítóiroda, mint vállalkozó eltérő írásbeli megállapodás hiányában a weblapján közzétett általános üzleti feltételek alkalmazásával is vállalhatja ügyfelei, mint megrendelők részére az okiratfordítási szolgáltatások teljesítését.⁹¹ A szerződés a felek eltérő megállapodása hiányában akkor jön létre, ha a megrendelő a megrendelőlapot (formanyomtatvány) aláírásával ellátva visszajuttatja a fordításszolgáltató részére, és a forrásnyelvi szöveget is rendelkezésre bocsátja, miközben elfogadja az ÁSZF feltételeit.⁹² A forrásnyelvi szöveg rendelkezésre bocsátásával összefüggő valamennyi kockázat – így különösen az iratok késedelmes vagy hiányos átadásának, a forrásnyelvi szöveg teljes vagy részleges olvashatatlanságának, illetőleg a fordítást lehetetlenné tevő vagy azt akadályozó bármely hiányosságának vagy hibájának valamennyi következménye – kizárólag a megrendelőt terheli (OFFI ÁSZF II. pont). Az ÁSZF elfogadásával a megrendelő tudomásul veszi az abban foglaltakat, azaz hogy a hitelesítés annak a közhitelű tanúsítása, hogy a kész fordítás célnyelvi szövege az alapul szolgáló forrásnyelvi szöveggel tartalmilag azonos és értelmileg egyenértékű, és a hitelesítési szolgáltatás semmilyen körülmények között sem tanúsítja a megrendelő által rendelkezésre bocsátott irat (szöveg) alaki és/vagy tartalmi valódiságát, eredetiségét vagy érvényességét.⁹³ A forrásnyelvi dokumentum tartalmi hi-

⁸⁹ Az állami fordítóiroda a közfeladatellátás érdekében országos felvevőirodai hálózattal is rendelkezik, így esetenként az is előfordul, hogy az egyik irodában visszautasított aggályos iratot a rosszhiszemű megrendelő egy másik városban is megkísérel benyújtani fordítás céljából.

⁹⁰ Kivételes és ritka körülmények között arra is lehet példa, hogy a hiteles fordítás alapjául fekvő okiratról a fordítás elkészültét és ügyfélnek történő átadását követően, utólag derült ki, hogy az mégis aggályos iratról készült. Ilyenkor a hiteles fordítás az aggályosságról való tudomásszerzést követően haladéktalanul visszavonásra kerül, amelyről az érintetteket tájékoztatják. Az elkészült hiteles fordítást, annak az eredeti irattal történő összehasonlításának haladéktalan megszüntetésével hatálytalanítani kell, az iratot az ügyfélnek vissza kell adni a megrendeléstől való ellátás mellett (lehetőleg leszabályozott, átlátható ügyviteli eljárási rendben). A hatálytalanításról értesíteni kell az ügyfélén kívül a célzott felhasználási helyet is, amennyiben az a fordítóiroda előtt ismert. A bevont okiratok – a személyes adatok kezelésére vonatkozó előírások betartása mellett, az anonimitásra való törekvéssel együtt – közzé tehetők.

⁹¹ <https://www.offi.hu/altalanos-szerzodesi-feltetelek-aszf> (2022.01.10.).

⁹² Ptk. 6:77–78. §§.

⁹³ 354/B/1995. AB határozat szerint az állam által létrehozott gazdasági társaság közfeladatot lát el, amelynek során közhitelű teljes bizonyító erejű közokiratot bocsát ki. A 108/B/1992. AB határozatban kifejtettekhez

bájából, esetleges érvénytelenségéből és értelmezhetetlenségéből eredő fordítási hibákért, valamint a forrásnyelvi, illetve a célnyelvi szöveg felek közötti továbbításából bekövetkező károkért, vagy akár a célhelyen történő felhasználhatóságért a fordításszolgáltatók általában nem vállalnak felelősséget.⁹⁴

A megküldött forrásnyelvi szöveget papír alapú dokumentum hiteles fordítása esetén a fordításhoz a fordítás sérelme nélkül elválaszthatatlanul hozzáfűzik, így biztosítják, hogy az igazságügyi eljárásokban kizárólag az eredeti irattal együtt kerülhet felhasználásra a fordítás. E szerződési feltételekben kerülhet rögzítésre, hogy ha a megrendelő a szerződés létrejöttét követően bármely okból eláll a megrendeléstől, köteles megfizetni az elállás írásban történő bejelentésének időpontjáig igazoltan már elvégzett munkáért járó vállalkozói (fordítási és hitelesítési) díjat, a lemondási díjat és az egyéb felmerült igazolt költségeket. A polgári törvénykönyvnek megfelelően a felek kötelesek a szolgáltatás teljesítése érdekében egymással szorosán együttműködni, és haladéktalanul tájékoztatni egymást minden olyan okról, amely a teljesítést akadályozza, korlátozza, vagy késlelteti.

A fordítók, lektorok, vezető lektorok, terminológusok és tolmácsok tevékenységét szabályozó Hiteles Nyelvi Szolgáltatások Etikai Kódexe (a továbbiakban: Etikai Kódex) célja, hogy az OFFI mint kizárólagosan köztulajdonú társaság a hiteles nyelvi közvetítői szolgáltatások magas minőségi kritériumai elérése érdekében egységesen rögzítse azokat az elveket és elvárásokat, amelyeket szakmunkatársaival szemben támaszt, akik ezáltal egységes etikai normák mentén végzik a fordításokat.

Az etikai kódex a tisztesség, a szakszerűség és a titoktartás azon követelményeit fekteti le, amelyeket minden, a munkavégzésre irányuló szerződéses jogviszonyban álló szakmunkatársnak figyelembe kell vennie, és be kell tartania. Ennek értelmében a közreműködő munkatárs a rá szignált megbízást csupán végső esetben és alapos indokkal utasítja el, betartja a vállalt feltételeket, különös tekintettel a határidőkre.⁹⁵ A lehető legmagasabb szakmai színvonal biztosítása érdekében igyekeznek elkerülni a vállalkozási keretszerződésben felsorolt, részére felróható hibákat. Tevékenységét a vonatkozó hatályos jogszabályok rendelkezéseinek tiszteletben tartásával végzi, és ha a szabályozás és az etikai normák között ellentmondást fedez fel, a jogi előírások szerint kell eljárnia, de a megfelelő fórumon kezdeményezheti annak feloldását. Személyes felelőssége, hogy csak olyan feladatot vállaljon el, amelynek az elvégzéséhez megfelelő szakmai képzettséggel, gyakorlattal és képességgel rendelkezik, beleértve a rendelkezésre álló időt, eszközt és a teherbírását. A vállalt feladatot a kikötött feltételekkel, legjobb tudása szerint, a legfrissebb szakmai követelményeknek megfelelő, állandó magas színvonalon végzi el. A már elvállalt munkát nem mondhatja vissza azért, hogy helyette más, kedvezőbb megbízást vállaljon. Kétség esetén mielőbb kikéri a fordítóiroda előzetes véleményét,

---

hasonlóan (ABH, 1994. 525.) arról van szó, hogy az OFFI olyan szolgáltatást végez, amelynek lényege a közhitelesség.

⁹⁴ Pl. OFFI ÁSZF VI. vagy Villámfordítás ÁSZF 4. pont „Hiteles fordítás helyett a Fordítóiroda hivatalos fordítást vállal, azonban arról, hogy e fordítást harmadik fél elfogadja-e, a fordítás megrendelőjének kell előzetesen megbizonyosodnia, ennek kapcsán a Fordítóirodát semmilyen felelősség nem terheli.” vagy 7. pont: „A Fordítóiroda kifejezetten nem vállal felelősséget a forrásanyag tartalmában lévő kétértelmű megfogalmazások fordításáért, a forrásanyagban lévő alaki, technikai és tartalmi hibákból eredő fordítási tartalomért.” <https://villamforditas.hu/forditotiroda/170-altalanos-szerzodesi-feltetelek> (2023.01.10.).

⁹⁵ Ha mégis lemondásra kényszerül, igyekszik maga helyett megfelelő kollégát ajánlani. Erre nézve az MFTE Etikai kódexe tartalmaz utalást.

ilyen lehet az aggályos okirat észlelése, felfedése, ezzel összefüggő iránymutatás kérése. Ha egy félbeszakított fordítási, lektorálási munkafolyamatról van szó, ott már elkezdődött a fordítói közreműködés, amelynek díja van. Ha a fordítótól, lektortól még az etikai szabályzat vagy a vállalkozási szerződés alapján sem volt indokoltan elvárható az irat aggályosságának jelzése, a fordítót/lektort az elvégzett munka arányában illeti meg díjazás. Amennyiben indokoltan elvárható lett volna a jelzés, intézkedés, a fordítási közreműködés jogszerű megtagadása, úgy az adott pillanatig elvégzett munka után követelhető honorárium nem jár.

6. Összegzés

A szakfordításra és a hiteles fordításra vonatkozó jogszabályok az aggályos okiratok hitelesítése tekintetében hiányosak. Jogszabályi rendelkezések hiányában az állami fordítóiroda mégis szabályozott módon végzi az okiratfordítások hitelesítését, hogy közérdekből támogassa az okirati bizonyítás stabilitását. Kellő szakmai gondossággal igyekszik megelőzni a hamis okiratok készítésében való esetleges közreműködést az aggályos iratok fordítási célú befogadásának mellőzésével, miközben más hitelesítő szereplőkre nézve nincsen egységes és általános érvényű szabály. Az okiratfordítás körében számos aggályosnak minősülő irat feltűnhet, amelyek jogszerű és átlátható kezelése a tisztességes igazságügyi eljárások érdekében közérdek. A szövegbe nem illő terminushasználat vagy a forrásnyelvre nem jellemző kétséges szövegmegoldások lefordítása, a jogellenes vagy hibás tartalom nyelvi közvetítése nem lehet tárgya sem a közfeladatellátásnak, sem a vállalkozói szerződésnek, sem az okirati bizonyításnak. A hiteles fordítások közbizalmat élveznek, ezért a közigazgatási vagy bírósági szervek részére kizárólag olyan iratok hiteles fordítása adható át, melyek valóságos a fordítási munkafolyamatban sem kérdőjelezhető meg. Éppen ezért a szabályozott munkafolyamatok mellett a szaknyelvi képzések és az etikai szabályzatok is segíthetik a nyelvi közvetítésben közreműködők feladatellátását.

Az állami fordítóiroda évente változó mértékű, körülbelül 70-110 ezer okiratfordítást készít, melynek során számos tapasztalat birtokosává vált. Ahhoz, hogy a fordítótól és a lektortól az etikai szabályzat vagy a közreműködői szerződése alapján indokoltan elvárható legyen, hogy felismerje az irat aggályosságát, és jelezze azt, intézményesített tudásátadás szükséges. E tapasztalat átadása nemcsak saját szakmai kiadványok révén, hanem szervezett okiratismereti és fordítói továbbképzéseken és okiratfordítási és okmányszakértői intézmények közötti együttműködéssel történhet. A képzés releváns témái lehetnek: a lefordított okiratminták tipizálása; a terminológiai szemléletű nyelvi közvetítő tevékenység; a fordítási folyamat közben felfedezhető nyelvi ellentmondások; jogi ismeretek az okirati bizonyításról, az okiratok köréről, fogalmáról, formai és kiállítási kellékeiről, kitérve a kivonatok, másolatok és akár az elektronikusan hiteles okiratok bizonyító erejére; az okirathamisítás leggyakoribb módszerei; a hamis okirattartalom felismerésének technikái; okmány-, írás- és nyelvészszakértői ismeretek.⁹⁶

Érdemes volna egyértelműen kötelezni a fordításszolgáltatókat arra, hogy az aggályos és hamis okiratok lefordítása tilos, és az ehhez kapcsolódó eljárásrendjüket szabályzatban

⁹⁶ <https://www.offi.hu/offi-akademia/kepzesek/egyeb-kepzesek/okiratismereti-szakmai-nap-a-hatosagi-es-birosagi-eljarasok-resztvevoi-szamara> (2022.01.10.).

rögzítsék egyidejű közzététel mellett. Erről és a fordítóirodában felmerülő panaszügyekről akár éves adatszolgáltatás is indokolt lehetne a szakfordításért és bírósági tolmácsolásért felelős szaktárca irányába.⁹⁷ Az utólagos büntetőjogi szankciók mellett a fordításszolgáltatók érdekében inkább a megelőzést támogató jogi szabályozás kötelezhetné a szakfordítókat a megfelelő szakmai gondosságra. Az OFFI belső szabályozási megoldásai akár mintául is szolgálhatnak egységes eljárásrend jogi szabályozásához amennyiben a jogalkotó a hiteles fordításra vonatkozó, igen szerteágazó joganyagot újraszabályozná.⁹⁸ Az évente ismétlődő szaknyelvi képzésekkel megvalósuló tudásmegosztás és az etikai szabályzatok frissítése segítheti a nyelvi közvetítésben közreműködők feladatellátását.

---

⁹⁷ A 24/1986 MT rend. 6. § szerint a szakfordító és a tolmácstevékenység központi ágazati irányítását jelenleg az igazságügyért felelős miniszter látja el. E tevékenysége kiterjed minden szakfordító és tolmácstevékenységre függetlenül attól, hogy a tevékenységet folytató szerv vagy személy milyen szervezeti keretekben vagy szervezeti alárendeltségben működik. Az adatszolgáltatás előírása történhet akár az Országos Statisztikai Adatfelvételi Program kötelező adatszolgáltatásairól szóló 388/2017. (XII. 13.) Korm. rendelet alapján.

⁹⁸ Lásd a hiteles fordításra irányadó több mint száz jogszabály jegyzékét az állami fordítóiroda weblapján, ugyanakkor a hiteles fordítás átfogó és egységes szabályozása hiányzik. https://www.offi.hu/sites/default/files/media/files/az-offi-t-nevesito-es-a-hiteles-forditasrol-szolo-jogszabalyok-jegyzeke_0.pdf (2022.01.10.).

Függelék

TERMINOLÓGIAI SEGÉDLET

Okirat: az az irat, amely valamilyen tény, adat valóságának, esemény megtörténtének vagy nyilatkozat megtételének bizonyítására készül, és arra alkalmas. Az okiraatra vonatkozó rendelkezések irányadók az okiratból készült kivonatra is. Az irat, illetve okirat célja maga a bizonyítás, a tanúsítás. Megjelenési formája papír alapú vagy elektronikus irat lehet, de a megjelenési formától nem függ az irat bizonyító ereje.

Hiteles fordítás: az eredeti – nem aggályos – okirat pontos, a kért célnyelvre lefordított, lektorált, egyedi azonosítóval ellátott (biztonsági címkével speciális papírra készült vagy e-hiteles) változatát jelenti, ahol az eredeti okirat (vagy annak hiteles másolata) és az elkészült, lefordított dokumentum egymástól elválaszthatatlan módon van összetűzve, így az a bizonyítás körében egyszerűen és az eredeti szöveggel egyenértékűen felhasználható. Bírósági felhasználásra alkalmas fordítás. Hiteles fordítás köz- és magánokiratokról, valamint jogszabályi felhatalmazás alapján aláírás és pecsét nélkül is érvényes okiratnak minősülő iratokról készíthető (pl. papír alapú vagy akár elektronikus bizonyítványok, tanúsítványok, igazolványok stb.). A hiteles okmányfordítás jogi fordításnak minősül.

Fordításhitelesítés: más által az eredeti – nem aggályos – okiratról a célnyelvre elkészített szakfordításnak a fordításhitelesítő által lektorált, egyedi azonosítóval ellátott (biztonsági címkével speciális papírra készült vagy e-hiteles) változata, ahol az eredeti okirat (vagy annak hiteles másolata) és az elkészült, lefordított dokumentum egymástól elválaszthatatlan módon van összetűzve, így az a bizonyítás körében egyszerűen felhasználható. Bírósági felhasználásra alkalmas (hiteles) fordítás előállítás a szakfordításból.

Aggályos irat: olyan irat, amely formai jellemzői vagy tartalmi jellemzői miatt a bírósági eljárás céljából fordításra és hitelesítésre nem alkalmas. Az aggályos iratról még nem bizonyosodott be, hogy hamis, de felhasználása a tisztességes eljárás sérthetlensége, az okirati bizonyítás stabilitása és az ítéleti bizonyosság megvalósulása, mint közérdek miatt kerülendő a bizonyítási eljárásban.

Aggályosságot megalapozó formai jellemzők az iratban: például a papíralapú vagy elektronikus irat valódisága, eredetisége, módosíthatatlansága, hitelessége tekintetében alapos kétely merül fel.

Aggályosságot megalapozó tartalmi jellemzők az iratban: például a fordítandó szöveg olvashatatlan, zavaros vagy érthetetlen; a nyilvánvalóan jogszabályba ütköző tartalmú szöveg; a papír alapú és az elektronikus dokumentum közötti tartalmi különbözőség tapasztalható, a forrásnyelvre nem jellemző nyelvtani vagy kulturális megoldásokat tartalmazó szöveg. A tartalmi aggályosságot alapozza meg továbbá az olyan fordítás is, amely nem felel meg a célnyelvi nyelvtani és nyelvhelyességi szabályoknak, a szövegműfaj terminológiai sajátosságainak, ha a rövidítések rendre nincsenek feloldva, illetve, ha a fordítás tartalma nem felel meg a forrásnyelvi irat tartalmának, ezért erről fordításhitelesítés nem készíthető.